

چهل حدیث از امام حسن عسکری علیه السلام

خداشناسی

۱. امام عسکری علیه السلام :

اللَّهُ هُوَ الَّذِي يَتَأَلَّهُ إِلَيْهِ عِنْدَ الْحَوَائِجِ وَالشَّدَائِدِ كُلُّ مَخْلُوقٍ، عِنْدَ انْقِطَاعِ الرَّجَاءِ مِنْ كُلِّ مَنْ دُونَهُ .

اللَّهُ، هموست که هر آفریده‌ای به هنگام نیازها وسختی‌ها و امید بر کندن از هر که جز او، بدو پناه می‌برد.

بخار الانوار ج ۳ ص ۴۱ ح ۱۶۶

انسی با خدا

۲. امام عسکری علیه السلام :

مَنْ أُنِسَ بِاللَّهِ اسْتَوْحَشَ مِنَ النَّاسِ .

هر که با خدا همدم شود با مردم خو نگیرد.

الدرّة الباهرة : ۴۳

تعیین امام بعد از خود

۳. امام عسکری علیه السلام :

وقد سُئِلَ عَنِ الْحُجَّةِ وَالْإِمَامِ بَعْدَهُ : ابْنِي مُحَمَّدٌ، وَهُوَ الْإِمَامُ وَالْحُجَّةُ بَعْدِي، مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفْهُ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً . أَمَا إِنَّ لَهُ غَيْبَةً يَحَارُ فِيهَا الْجَاهِلُونَ، وَيَهْلِكُ فِيهَا الْمُبْطِلُونَ، وَيَكْذِبُ فِيهَا الْوَقَاتُونَ، ثُمَّ يَخْرُجُ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى الْأَعْلَامِ الْبَيْضِ تَخْفِقُ فَوْقَ رَأْسِهِ بِنَجْفِ الْكُوفَةِ .

امام عسکری علیه السلام - در پاسخ به پرسش از حجّت و امام بعد از ایشان - : فرزندم محمد، اوست امام و حجّت پس از من . هر که بمیرد و او را نشناسد به مرگ جاهلی مرده است . بدانید که او را غیبتی است که جاهلان درباره آن سرگشته شوند و باطل گرایان به نابودی افتند . کسانی که (برای ظهور او) زمان تعیین کنند دروغ گویند . پس از آن غیبت ظهور می کند . گویی پرچم‌های سفید را می بینم که در نجف کوفه برفراز سر او در اهتزازند.

کمال الدین : ص ۴۰۹ ح ۹

بلا و نعمت

۴. امام عسکری علیه السلام :

ما مِنْ بَلِيَّةٍ إِلَّا وَللَّهِ فِيهَا نِعْمَةٌ تُحِيطُ بِهَا .

هیچ گرفتاری و بلایی نیست مگر آن که نعمتی از خداوند آن را در میان گرفته است.

بخارالانوار ج ۷۸ ص ۳۷۴ ح ۳۴

جدال نیکو

۵. امام عسکری علیه السلام :

ذَكَرَ عِنْدَ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامِ الْجِدَالَ فِي الدِّينِ، وَأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَالْأُمَّةَ
الْمَعْصُومِينَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَدْ نَهَوْا عَنْهُ، فَقَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَمْ يَنْهَ عَنْهُ مَطْلَقًا، لَكِنَّهُ نَهَى عَنِ
الْجِدَالِ بِغَيْرِ التِّي هِيَ أَحْسَنُ .

در حضور امام صادق علیه السلام درباره جدال کردن در دین و این که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و امامان معصوم علیهم السلام از این کار نهی کرده اند، سخن به میان آمد، حضرت صادق علیه السلام فرمود: از جدال کردن به طور مطلق نهی نشده، بلکه از مجادله کردن با روشی جز روش نیکوتر نهی شده است.

بخارالانوار ج ۲ ص ۱۲۵ ح ۲

زیبایی درونی و بیرونی

۶. امام عسکری علیه السلام :

حُسْنُ الصُّورَةِ جَمَالٌ ظَاهِرٌ، وَحُسْنُ الْعَقْلِ جَمَالٌ بَاطِنٌ .

نیکویی صورت زیبایی ظاهر است و نیکویی خرد زیبایی درون.

أعلام الدین : ۳۱۳

نشانه نادانی

۷. امام عسکری علیه السلام :

مِنَ الْجَهْلِ الضَّحْكُ مِنْ غَيْرِ عَجَبٍ .

خنده ای که از روی تعجب نباشد نشانه نادانی است.

«منتخب میزان الحكمة» صفحه ۱۲۱

کینه توزی

۸. امام عسکری علیه السلام :

أَقْلُ النَّاسِ رَاحَةَ الْحَقُودِ .

کم آسایش ترین مردم، انسان کینه توز است.

«منتخب میزان الحكمة» صفحه ۱۵۶

حقوق برادران

۹. امام عسکری علیه السلام :

أَعْرِفُ النَّاسَ بِحُقُوقِ إِخْوَانِهِ وَأَشَدُّهُمْ قَضَاءً لَهَا أَعْظَمُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ شَأْنًا .

آن که به حقوق برادران خود آشناتر باشد و در رعایت کردن آنها کوشاتر، نزد خداوند ارجمندتر است.

«منتخب میزان الحكمة» صفحه ۱۶۰

والا تر از مرگ و زندگی

۱۰. امام عسکری علیه السلام :

خَيْرٌ مِنَ الْحَيَاةِ مَا إِذَا فَقَدْتَهُ أَبْغَضْتَ الْحَيَاةَ، وَشَرٌّ مِنَ الْمَوْتِ مَا إِذَا نَزَلَ بِكَ أَحْبَبْتَ الْمَوْتَ .

بهتر از زندگی، آن چیزی است که هرگاه آن را از دست دهی، از زندگی بیزار شوی و بدتر از مرگ، آن چیزی است که هرگاه بدان گرفتار آبی، آرزوی مرگ کنی.

«منتخب میزان الحكمة» صفحه ۱۷۰

معنای بسم الله

۱۱. امام عسکری علیه السلام :

فِي تَفْسِيرِ الْبَسْمَلَةِ : اللَّهُ هُوَ الَّذِي يَتَأَلَّهُ إِلَيْهِ عِنْدَ الْحَوَائِجِ وَالشَّدَائِدِ كُلُّ مَخْلُوقٍ عِنْدَ انْقِطَاعِ الرَّجَاءِ مِنْ كُلِّ مَنْ هُوَ دُونَهُ، وَتَقَطُّعِ الْأَسْبَابِ مِنْ جَمِيعِ مَنْ سِوَاهُ .

امام عسکری علیه السلام — در تفسیر «بسم الله الرحمن الرحيم» — : الله هموست که هر مخلوقی در هنگام نیازها و گرفتاریها وقتی امیدش از همه، جز او، قطع می شود ورشته هر سببی، جز او، بریده می گردد، به او روی می آورد.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۱۸۰

اهمیت واجبات

۱۲. امام عسکری علیه السلام :

لَا يَشْغَلُكَ رِزْقٌ مَّضْمُونٌ عَنْ عَمَلٍ مَّفْرُوضٍ .

روزی ضمانت شده، تو را از کارهای واجب باز ندارد.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۲۳۴

آثار قبر امام

۱۳. امام عسکری علیه السلام :

لَأَبِي هَاشِمِ الْجَعْفَرِيِّ : قَبْرِي بِسُرٍّ مَنْ رَأَى أَمَانَ لِأَهْلِ الْجَانِبَيْنِ .

امام عسکری علیه السلام - خطاب به ابو هاشم جعفری - : قبر من در سُرِّ مَنْ رَأَى (سامرا) مایه امن و امان ساکنان هر دو طرف (فرات) است.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۲۵۸

اندازه بخشش

۱۴. امام عسکری علیه السلام :

إِنَّ لِلسَّخَاءِ مِقْدَارًا، فَإِنْ زَادَ عَلَيْهِ فَهُوَ سَرْفٌ .

همانا بخشندگی را اندازه ای است، که اگر از آن فراتر رود اسراف است.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۲۷۰

اندازه شجاعت

۱۵. امام عسکری علیه السلام :

إِنَّ ... لِلشَّجَاعَةِ مِقْدَارًا، فَإِنْ زَادَ عَلَيْهِ فَهُوَ تَهَوُّرٌ

همانا شجاعت، اندازه‌ای دارد که اگر از آن فراتر رود بی‌باکی است.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۲۹۲

شکر گذاری نعمت

۱۶. امام عسکری علیه السلام :

لَا يَعْرِفُ النَّعْمَةَ إِلَّا الشَّاكِرُ، وَلَا يَشْكُرُ النَّعْمَةَ إِلَّا الْعَارِفُ .

(قدر) نعمت را شناسد مگر سپاسگزار و شکر نعمت نگذارد مگر آن که (قدر) نعمت را شناسد.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۳۰۲

حکمت روزه

۱۷. امام عسکری علیه السلام :

لَمَّا سُئِلَ عَنْ عِلَّةٍ وَجُوبِ الصَّوْمِ : لِيَجِدَ الْغَنَى مَسَّ الْجُوعِ؛ فَيَمُنَّ عَلَى الْفَقِيرِ

امام عسکری علیه السلام - در بیان علت واجب شدن روزه - : تا توانگر، درد گرسنگی را بچشد و در نتیجه به نیازمند کمک کند.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۳۳۶

شناخت مردم

۱۸. امام عسکری علیه السلام :

الْوَحْشَةُ مِنَ النَّاسِ عَلَى قَدْرِ الْفِطْنَةِ بِهِمْ

کناره گرفتن از مردم، به اندازه شناخت از آنهاست.

بحار الانوار ج : ۷۰ ص ۱۱۱ ح ۱۴

خواهش و خواری

۱۹. امام عسکری علیه السلام :

مَا أَقْبَحَ بِالْمُؤْمِنِ أَنْ تَكُونَ لَهُ رَغْبَةٌ تُذَلُّهُ .

چه زشت است در مؤمن خواهشی باشد که او را به خواری کشاند.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۳۴۴

۲۰. امام عسکری علیه السلام :

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَرَى رَسُولَهُ بِقَلْبِهِ مِنْ نُورِ عَظَمَتِهِ مَا أَحَبَّ

خداوند تبارک و تعالی از نور عظمت خویش، چندان که دوست داشت، به قلب رسول خود نمایاند.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۳۶۸

عزت و ذلت در گرو حق

۲۱. امام عسکری علیه السلام :

مَا تَرَكَ الْحَقَّ عَزِيزًا إِلَّا ذَلًّا، وَلَا أَخَذَ بِهِ ذَلِيلٌ إِلَّا عَزًّا .

هیچ عزتمندی حق را فرو نگذاشت، مگر این که به ذلت افتاد و هیچ ذلیل و ناتوانی حق را نگرفت مگر این که عزیز و نیرومند شد.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۳۷۸

دانشمند بد

۲۲. امام عسکری علیه السلام :

فِي صِفَةِ عُلَمَاءِ السُّوءِ : وَهُمْ أَضْرُّ عَلَى ضَعْفَاءِ شِيعَتِنَا مِنْ جَيْشِ يَزِيدَ عَلَى الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ وَأَصْحَابِهِ، فَإِنَّهُمْ يَسْلُبُونَهُمُ الْأَرْوَاحَ وَالْأَمْوَالَ، وَهُؤُلَاءِ عُلَمَاءُ السُّوءِ ... يُدْخِلُونَ الشَّكَّ وَالشُّبُهَةَ عَلَى ضَعْفَاءِ شِيعَتِنَا فَيُضِلُّونَهُمْ .

در وصف علمای بدکردار - : زیان آنها برای شیعیان ناتوان (و آسیب پذیر) ما بیشتر از زیان سپاه یزید برای حسین بن علی علیهما السلام و یاران اوست؛ زیرا آنها جان و مال ایشان را گرفتند و این علمای بدکردار ... در دل شیعیان ناتوان ما شک و شبهه می اندازند و گمراهشان می کنند.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۴۰۴

سفر الهی

۲۳. امام عسکری علیه السلام :

إِنَّ الْوُصُولَ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لَا يَدْرُكُ إِلَّا بِامْتِطَاءِ اللَّيْلِ .

رسیدن به خداوند عزوجل، سفری است که جز با نشستن بر مرکب شب، پیموده نشود.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۴۶۴

اندازه میانه‌زوی

۲۴. امام عسکری علیه السلام :

إِنَّ ... لِلْاِقْتِصَادِ مِقْدَارًا، فَإِنْ زَادَ عَلَيْهِ فَهُوَ بَخِلٌ

میانه روی اندازه‌ای دارد، که اگر از آن فراتر رود بخل است.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۴۶۶

قضای الهی

۲۵. امام عسکری علیه السلام :

إِذَا كَانَ الْمَقْضَى كَاتِبًا فَالضَّرَاعَةُ لِمَاذَا؟!!

اگر قضای الهی در کمین است، دیگر ضعف وزبونی چرا؟!

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۴۶۸

حالت‌های قلب

۲۶. امام عسکری علیه السلام :

إِذَا نَشِطَتِ الْقُلُوبُ فَأَوْدِعْهَا (فَأَوْدِعْهَا)، وَإِذَا نَفَرَتْ فَوَدِّعْهَا .

هر گاه دل‌ها بانشاط اند (علم و معرفت) را به آنها واسپارید و هر گاه گریزان اند، آنها را واگذارید.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۴۷۴

تقلید آگاهانه و ناآگاهانه

۲۷. امام عسکری علیه السلام :

الإمام العسکریُّ علیه السلام بعد تقييح تقليد عوام اليهود لعلماء الفسقه : فَمَنْ قَلَدَ مِنْ عَوَامِنَا مِثْلَ هَؤُلَاءِ
الْفُقَهَاءِ فَهُمْ مِثْلُ الْيَهُودِ الَّذِينَ ذَمَّهُمُ اللَّهُ بِالتَّقْلِيدِ لِفَسَقِهِمْ فَفَقَاهِهِمْ . فَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنَ الْفُقَهَاءِ صَانِعًا
لِنَفْسِهِ حَافِظًا لِدِينِهِ مُخَالَفًا عَلَى هَوَاهُ مُطِيعًا لِأَمْرِ مَوْلَاهُ فَلِلْعَوَامِّ أَنْ يُقَلِّدُوهُ، وَذَلِكَ لَا يَكُونُ إِلَّا بَعْضُ
فُقَهَاءِ الشَّيْعَةِ لَا جَمِيعَهُمْ

امام عسکری علیه السلام — بعد از تقبیح تقلیدِ عوامِ یهود از علمای فاسقشان — : اگر (مسلمانان) از چنین فقهایی تقلید کنند، مانند همان یهودیانی هستند که خداوند آنان را به سبب تقلید و پیروی از فقههای فاسق و بدکارشان نکوهش کرده است. اما هر فقیهی که خویشتندار و نگاهبان دین خود باشد و با هوای نفسش بستیزد و مطیع فرمان مولایش باشد، بر عوام است که از او تقلید کنند و البته این ویژگیها را تنها برخی فقههای شیعه دارا هستند، نه همه آنها.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۴۷۸

دروغ

۲۸. امام عسکری علیه السلام :

جُعِلَتْ الْخَبَائِثُ فِي بَيْتٍ وَجُعِلَ مِفْتَاحُهُ الْكُذْبَ .

(همه) پلیدیها در يك خانه نهاده شده وکلید آن، دروغ قرار داده شده است.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۴۸۶

ستایش نابجا

۲۹. امام عسکری علیه السلام :

مَنْ مَدَحَ غَيْرَ الْمُسْتَحِقِّ فَقَدْ قَامَ مَقَامَ الْمُتَّهَمِ .

هر کس فردی را که استحقاق ستایش ندارد بستاید، خود را در مقام اتهام و بدگمانی قرار داده است.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۵۰۸

پرهیز از مجادله و شوخی

۳۰. امام عسکری علیه السلام :

لَا تُمَارِ فِيذَهَبَ بِهَاؤُكَ، وَلَا تُمَارِخَ فَيَجْتَرَأَ عَلَيْكَ .

مجادله مکن که احترامت از بین می رود و شوخی مکن که بر تو گستاخ می شوند.

«منتخب میزان الحکمة» صفحه ۵۱۲

مذمت خواب زیاد

۳۱. امام عسکری علیه السلام :

مَنْ أَكْثَرَ الْمَنَامِ رَأَى الْأَحْلَامِ

هرکه زیاد بخوابد، خواب های پریشان بیند.

«منتخب میزان الحكمة» صفحه ۵۷۴

فروتنی

۳۲. امام عسکری علیه السلام :

التَّوَّاضِعُ نِعْمَةٌ لَا يُحْسَدُ عَلَيْهَا .

فروتنی، نعمتی است که به آن حسادت نمی شود.

«منتخب میزان الحكمة» صفحه ۵۹۶

چگونگی اندرز دادن

۳۳. امام عسکری علیه السلام :

مَنْ وَعَظَ أَخَاهُ سِرًّا فَقَدْ زَانَهُ، وَمَنْ وَعَظَهُ عَلَانِيَةً فَقَدْ شَانَهُ .

هرکه برادر خود را پنهانی اندرز دهد، او را آراسته است و هر که در برابر دیگران موعظه اش کند، او را لکه دار کرده است.

«منتخب میزان الحكمة» صفحه ۶۰۰

پروای از مردم

۳۴. امام عسکری علیه السلام :

مَنْ لَمْ يَتَّقِ وُجُوهَ النَّاسِ لَمْ يَتَّقِ اللَّهَ .

هرکه از چهره های مردم پروا نکند، از خداوند پروا نمی کند.

«منتخب میزان الحكمة» صفحه ۶۰۶

تفاوت دانا و احمق

۳۵. امام عسکری علیه السلام :

قَلْبُ الْأَحْمَقِ فِي فَمِهِ، وَفَمُّ الْحَكِيمِ فِي قَلْبِهِ .

دل احمق در دهانش و دهان حکیم در دلش است.

تحف العقول : ص ۴۸۹

نادانی و بردباری

۳۶. امام عسکری علیه السلام :

الْجَهْلُ خَصْمٌ، وَالْحِلْمُ حُكْمٌ .

نادانی، دشمن است و بردباری، حکمت.

الدرّة الباهرة : ص ۴۴ .

ضعیف‌ترین دشمن

۳۷. امام عسکری علیه السلام :

أَضَعَفُ الْأَعْدَاءِ كَيْدًا مَنْ أَظْهَرَ عَدَاوَتَهُ .

سست‌اندیش‌ترین دشمنان، کسی است که دشمنی خود را آشکار سازد.

أعلام‌الدین : ۳۱۳ .

شبیبه معجزه

۳۸. امام عسکری علیه السلام :

رِيَاضَةُ الْجَاهِلِ وَرَدُّ الْمُعْتَادِ عَن عَادَتِهِ كَالْمُعْجِزِ .

پروراندن نادان و ترک دادن کسی از عادتش، کاری معجزه‌آسا است.

تحف‌العقول : ۴۸۹ .

نشانه‌های مؤمن

۳۹. امام عسکری علیه السلام :

عَلَامَاتُ الْمُؤْمِنِ خَمْسٌ : صَلَاةُ الْخَمْسِينَ، وَزِيَارَةُ الْأَرْبَعِينَ، وَالتَّخْتُّمُ فِي الْيَمِينِ، وَتَعْفِيرُ الْجَبِينِ،
وَالجَهْرُ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ .

نشانه‌های مؤمن پنج چیز است: پنجاه رکعت نماز، زیارت اربعین، انگشت‌در دست کردن، پیشانی بر خاک نهادن و آشکارا گفتن «بسم الله الرحمن الرحيم».

مصباح‌المتهجد : ۷۸۸

استمداد از خدا

۴۰. امام عسکری علیه السلام :

مِنْ دُعَائِهِ فِي الصَّبَاحِ - : وَأَعِنِّي عَلَى اسْتِغْفَارِكَ وَاسْتِقَالَاتِكَ، قَبْلَ أَنْ يَفْنَى الْأَجْلُ، وَيَنْقَطِعَ الْأَمَلُ .

از دعای ایشان در صبحگاه : کمکم فرما تا از تو آمرزش و پوزش بخواهم، پیش از آن که عمر به سرآید و امید، قطع شود.

مُهَجِّجِ الدَّعَوَاتِ : ص ۳۳۳

نتیجه گستاخی کودک

۴۱. امام عسکری علیه السلام :

جُرْأَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَالِدِهِ فِي صِغَرِهِ تَدْعُو إِلَى الْعُقُوقِ فِي كِبَرِهِ .

گستاخی فرزند بر پدرش در خردسالی، به نافرمانی او در بزرگسالی می انجامد.

تحف العقول : ۴۸۹

سرانجام خوبی و بدی

۴۲. امام عسکری علیه السلام :

مَنْ يَزْرَعُ خَيْرًا يَحْصِدُ غِبْطَةً، وَ مَنْ يَزْرَعُ شَرًّا يَحْصِدُ نَدَامَةً .

هرکه خوبی بکارد شادمانی بدرد و هرکه تخم بدی بیفشاند، پشیمانی درو کند.

میزان الحکمه ج ۱۲، ص ۲۰۲

بخشش به موقع

۴۳. امام عسکری علیه السلام :

مَنْ لَمْ يُحْسِنْ أَنْ يَمْنَعْ لَمْ يُحْسِنْ أَنْ يُعْطَى .

کسی که نبخشیدن [به جا] را بلد نباشد، بخشیدن به موقع را نیز بلد نیست.

بحار الأنوار : ۴/۳۸۰/۷۸

بهترین برادران

۴۴. امام عسکری علیه السلام :

خَيْرُ إِخْوَانِكَ مَنْ نَسِيَ ذَنْبَكَ، وَ ذَكَرَ إِحْسَانَكَ إِلَيْهِ .

بهترین برادرانت، کسی است که خطایت را فراموش کند و از نیکوکاریات در حق خودش یاد کند.

أعلام الدين : ۳۱۳

